

ATEITININKAI

ATEITININKŲ FEDERACIJA

J.a. kodas: 191956728

Adresas: Laisvės al. 13, LT- 44238 Kaunas

Kontaktai: tel. +37069928557, el. p.: af@ateitis.lt

Lietuvos jaunimo organizacijų tarybai

POZICIJA

DĖL NAUJOS LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINĖS PASKATOS PIRMAJŲ BŪSTŲ ĮSIGYJANČIOMS JAUNOMS ŠEIMOMS ĮSTATYMO REDAKCIJOS

Nuo 2025-01-01 dienos 2025-01-01 įsigalios nauja **Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo (FPPBĮJŠĮ)** redakcija, kuria bus ženkliai sumažintas paramos dydis pirmą būstą siekiančioms įsigyti jaunoms šeimoms.

Finansinė paskata pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms - tai banko ar kitos kredito įstaigos pagal sutartį skolinami pinigai būstui nusipirkti arba statyti, skiriant subsidiją būsto kredito daliai apmokėti arba jaunos šeimos prašymu – pradiniam įnašui padengti, kurio gavėjui teikiama valstybės paskata pagal finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymą.

Iki 2024-12-31 galiojančioje **FPPBĮJŠĮ** redakcijoje įtvirtinti šie būsto kreditui skirtos paramos dydžiai:

- neauginančioms vaikų – 15 proc.;
- auginančioms 1 vaiką – 20 proc.;
- auginančioms 2 vaikus – 25 proc.;
- auginančioms 3 ir daugiau vaikų – 30 proc.

Nuo 2025-01-01 įsigalios nauja šio įstatymo redakcija¹, kurioje reikšmingai sumažinama parama pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms:

- neauginančioms vaikų ar auginančioms 1 vaiką – 10 proc.;
- auginančioms 2 vaikus – 12,5 proc.;
- auginančioms 3 ir daugiau vaikų – 15 proc.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fbabd7a2785011e89188e16a6495e98c/wHhfDBXcMt?jfwid=-5f5krjufI>

Po nepriklausomybės atkūrimo būsto privatizacija Lietuvoje išaugino būsto savininkų skaičių, o rinką ėmė reguliuoti ne valstybė, o rinka. Tai pablogino jauniems žmonėms sąlygas įsigyti būstą – dėl aukštų kainų, griežtų paskolos sąlygų ir pajamų trūkumo daugelis neturi galimybių įsigyti ar nuomotis būsto.² Jauna šeima yra laikoma didžiausia rizikos grupe, turinčia mažiausias galimybes savarankiškai įsigyti būstą lyginant su kitomis socialinėmis grupėmis.³

2018 m. birželio 21 d. priimtas finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigijančioms jaunoms šeimoms įstatymas (įsigaliojęs nuo 2018 m. rugsėjo 1 d.) yra viena pirmųjų priemonių, orientuotų į jaunimo apsirūpinimo būstu gerinimą Lietuvos regionuose.

Šiuo įstatymu yra siekiama:⁴

- paskatinti jaunimo apsisprendimą kurti šeimą ir auginti vaikus, šeimoms, turinčioms teisę į paramą būstui, sudaryti sąlygas gauti būsto nuomos mokesčio ar kredito dalies kompensaciją, kurti šeimai palankią gyvenamąją aplinką;
- padėti jaunoms šeimoms apsirūpinti nuosavu būstu, prisidedant prie regionų atsigavimo, jų stiprinimo, socialinių ir ekonominių skirtumų tarp regionų mažinimo, tolygios ir tvarios plėtros visoje valstybės teritorijoje skatinimo;
- prisidėti prie jaunų šeimų emigracijos mažinimo ir demografinės padėties gerinimo, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje kasmet vis mažėja vaikų skaičius ir Lietuvos piliečiai vis dažniau šeimas kuria ir vaikų susilaukia užsienio valstybėse, o viena iš to priežasčių yra nepakankamos finansinės galimybės apsirūpinti nuosavu būstu.

Visų šių tikslų įgyvendinimas yra gyvybiškai svarbus Lietuvos ateičiai dėl valstybei pavojingos demografinės situacijos.⁵ Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018-2030 metų strategijoje pažymima, remiantis apklausomis „jaunos šeimos patiria apsirūpinimo būstu problemų“⁶. Tyrimai rodo, kad būsto įsigijimas suteikia stabilumo, padeda greičiau įsikurti nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, taip mažinant emigracijos tikimybę.⁷

Tam, kad būtų pasiekti šie tiksliai būtina visais įmanomais būdais **didinti** paramą jaunoms šeimoms ir skatinti gausesnių šeimų kūrimą.

2024 m. birželio 25 d. buvo priimtas pakeistas finansinės paramos jaunoms šeimoms teikimo modelis, kurio pakeitimas argumentuojamas kaip privalumas – sumažinus skiriamos paramos šeimai

² Brazienė, R., & Mikutavičienė, I. (2018). Būsto politikos vertinimas Lietuvoje: jaunimo grupės požiūris. *Viesoji Politika ir Administravimas*, 17(3), 470-483.

³ Bertolini, S., & Filandri, M. (2016). Young people and home ownership in Europe. *International Journal of Housing Policy* 16-2, 144-164. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14616718.2015.1130606>

⁴ LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINĖS PASKATOS PIRMAJĮ BŪSTĄ ĮSIGYJANČIOMS JAUNOMS ŠEIMOMS ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ TURTO DEKLARAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1338 1, 2 IR 7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/18a71ec02cd211e8a1edec7ada37067a?jfwid=s8tks9cxd>

⁵ *Gimstamumas - Oficialiosios statistikos portalas*. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvis-gyventojai-2023/gimstamumas>

⁶ Nutarimas Dėl Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos patvirtinimo <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fbb35e02c21811e883c7a8f929bfc500>

⁷ Kazlauskienė, K. (2020). *Finansinės paskatos sistemos jaunoms šeimoms vertinimas gerovės valstybės kontekste* (Doctoral dissertation, Kauno technologijos universitetas.).

skiriamą sumą, bus galima teikti šią finansinę paskatą didesniai jaunų šeimų skaičiui⁸. Tačiau, žvelgiant į realias būsto įsigijimo sąlygas, 10 proc. kompensacija yra per maža – jaunoms šeimoms, kurioms jau ir taip sunku įsigyti pirmąjį būstą, reikia turėti beveik tiek pat santaupų. Norint gauti banko paskolą, būtinas pradinis įnašas, siekiantis 15–20 proc. būsto vertės. Situaciją dar labiau apsunkina tai, kad turto vertintojai dažnai įvertina būstą mažiau nei pardavėjo prašoma suma, tad šeimai tenka padengti skirtumą. Todėl jaunos šeimos, kurioms ši parama būtina, gali jos net neprašyti, bijodamos neturėti pakankamai lėšų pradiniam įnašui.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą argumentaciją, Ateitininkų federacija, vienijanti įvairaus amžiaus jaunimą, nepitaria finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms dydžio sumažinimui ir **siūlo** Lietuvos jaunimo organizacijų tarybai (**LIJOT**) priimti **poziciją** dėl finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms didinimo.

Generalinis sekretorius

Ignas Kriaučiūnas

⁸ Taiklesnė ir efektyvesnė parama jaunų šeimų įsigyjamam pirmajam būstui.

<https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos-1/taiklesne-ir-efektyvesne-parama-jaunu-seimu-isigyjamam-pirmajam-bustui/>